

Στο προηγούμενο φύλλο του «Ο» είχαμε ασχοληθεί με τα πρότυπα που πλασάρουν τα αστικά ΜΜΕ. Κι όμως σε τόσες σελίδες και τόσες εκπομπές δεν υπάρχει ούτε μια λέξη για τα πρότυπα των γυναικών που έχουν χτιστεί μέσα από λαϊκούς αγώνες, καθώς προσπαθούν να τα αποκρύψουν. Σ' αυτό λοιπόν το φύλλο θ' ασχοληθούμε με τη δράση των γυναικών σε διάφορες περιόδους του λαϊκού κινήματος, οι οποίες πρέπει να αποτελούν πρότυπα για το σήμερα.

Πρότυπα γυναικών μέσα από λαϊκούς αγώνες

Δράση γυναικών στο Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας

Μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας του τόπου μας είναι η Εθνική Αντίσταση όπου χιλιάδες γυναίκες έδρασαν την περίοδο της Κατοχής. Αναμφισβήτητα αν όλες αυτές είχαν μείνει άπραγες, η εξέλιξη της Ιστορίας όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και παγκόσμια θα ήταν σίγουρα διαφορετική. Είναι η πρώτη φορά που στην Ελλάδα η γυναίκα ψήφισε, που μπήκαν οι βάσεις για την πραγματική ισοτιμία.

Η συμμετοχή των γυναικών με αποφασιστικότητα και λεβεντιά μέσα από τις γραμμές του ΕΛΑΣ και αργότερα του ΔΣΕ, που έχουν γράψει τη δική τους ιστορία, αποτελεί ένα

μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας του γυναικείου κινήματος. Η συμμετοχή και η δράση των γυναικών σ' αυτόν τον ηρωικό λαϊκό στρατό ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Το 1948 το 12-15% των μάχιμων τμημάτων του ΔΣΕ αποτελούνταν από γυναίκες ενώ το 1949 το ποσοστό αυξήθηκε στο 30-35%. Οι γυναίκες μαχήτριες δεν είχαν τίποτα να ζηλέψουν απ' τους άντρες όσον αφορά τη μαχητικότητα, την αυταπάρνηση, την ικανότητα και στον ένοπλο αγώνα.

Λαοκρατία, Μάχη, Θύελλα είναι μερικές απ' αυτές τις γυναικείες μορφές που έχουν αφήσει το δικό τους αποτύπωμα στους αγώνες του ΔΣΕ. Ο αριθμός των στελεχών γυναικών αξιωματικών και υπαξιωματικών του ΔΣΕ, έφτανε τις 688. 55 γυναίκες πήραν μετάλλια ανδρείας ενώ εκατοντάδες τιμήθηκαν με έπαινο. Δεν ήταν μόνο αυτές που πολεμούσαν με το όπλο στο χέρι. Μάχη έδωσαν και οι γυναίκες τραυματιοφορείς, νοσοκόμες, τηλεφωνήτριες, σαμποτέρ, σύνδεσμοι.

Άλλες απ' αυτές τις ηρωίδες του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα δούλευαν σε συνεργεία ιματισμού ή αξιοποιούνταν στα μαγειρεία

και στην επιμελητεία. Ε γ ρ α φ α ν γ ρ ά μ μ α τ α , σ υ ν θ ή μ α τ α ,

μοίραζαν εφημερίδες και τρικάκια. Εμπαιναν σε σπίτια γυναικών, προπαγάνδιζαν τους σκοπούς του ΔΣΕ, έδιναν θάρρος, πίστη κι ελπίδα στην προοπτική των αγώνων. Ολα αυτά ήταν αποτέλεσμα της ειδικής δουλιάς του ΚΚΕ για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαχητριών του ΔΣΕ για τη διαπαιδαγώγησή τους, κάτι το οποίο ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της κομματικής ιδεολογικής και πολιτικής δουλιάς και δράσης του ΔΣΕ.

Πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξε ο θεσμός της υπεύθυνης γυναικών δίπλα στον Πολιτικό Επίτροπο, που φρόντιζε για την προσαρμογή των γυναικών στις δυσκολίες του πολέμου, στο αστάλωμα της πίστης για το δικό του αγώνα, στο χειρισμό των όπλων και στην ισότιμη τοποθέτηση των γυναικών στο ΔΣΕ.

Μέσα απ' τον αγώνα του ΔΣΕ διαμορφώθηκε ένας νέος τύπος ανθρώπου με ιδανικά την ισοτιμία και τον αλληλοσεβασμό. Κατέρρευσαν σαν πύργος από τραπουλόχαρτα οι απόψεις περί γυναικείας αδυναμίας και ανατράπηκε το πρότυπο της γυναίκας που είναι φτιαγμένη μόνο για το σπίτι.

Σοβιετική Ένωση: άνοιξε το δρόμο...

Η νίκη της μεγάλης Οχτωβριανής Επανάστασης έδωσε τη δυνατότητα να μπει προς επίλυση το γυναικείο ζήτημα. Εφ' όσον η κοινωνία, η οικονομία, κλπ δεν βασιζόταν στην εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, πλέον οι μάζες των εργαζομένων γυναικών αφοσιώθηκαν στην υπεράσπιση της κοινωνίας που έβαζε τις βάσεις για τη χειραφέτηση και την απελευθέρωση της γυναίκας. Το Νοέμβριο του 1918 έγινε το πρώτο Πανρωσικό Συνέδριο Εργατριών και Αγροτισσών. Από το Συνέδριο καθορίστηκε ο τρόπος με τον οποίο οι γυναίκες θα συνέβαλαν στον αγώνα για το σοσιαλισμό. Το πρόγραμμα του Κόμματος των Μποσελβίκων (από το 8ο συνέδριο, το 1919) υπογράμμιζε πως το Κόμμα δεν περιοριζόταν μόνο στην ισοτιμία των γυναικών μέσα από νόμους αλλά εστίαζε στο πώς στην πράξη οι γυναίκες θα απελευθερωθούν από τη σκλαβιά του σπιτιού. Τη δεκαετία 1920-1930 κύρια οργανωτική μορφή του γυναικείου κινήματος ήταν οι συλλεξιές των

Εμπαιναν σε σπίτια γυναικών, τους μιλούσαν, προπαγάνδιζαν τους σκοπούς του ΔΣΕ, έδιναν θάρρος, πίστη κι ελπίδα στην προοπτική των αγώνων

γυναικείων επιτροπών, που οργανώνονταν για τις εργαζόμενες μέσα στις επιχειρήσεις και για τις νοικοκυρές δίπλα απ' τα τοπικά σοβιέτ. Μέσα από τις επιτροπές αυτές δημιουργήθηκε η ανάγκη ύπαρξης χώρων (όπως οι κόκκινες γωνιές, λέσχες, κλπ) όπου οι γυναίκες έρχονταν σ' επαφή με πολιτιστικές δραστηριότητες και έβρισκαν ιατρική περίθαλψη. Μέσα από τις λέσχες αναδείχθηκαν τα πρώτα γυναικεία στελέχη του Κόμματος όπου σπούδασαν σε εργατικά πανεπιστήμια κι έπειτα μπήκαν σε εργοστάσια κι επιχειρήσεις. Πολλά ήταν τα γυναικεία περιοδικά που έβρισκαν μεγάλη απήχηση στις γυναίκες, όπως: «Η Κομμουνίστρια», «Η Εργάτρια», «Η Αγρότισσα» κ.α. Το δεύτερο Πανρωσικό Συνέδριο Εργατριών και Αγροτισσών (1927) πραγματοποιήθηκε ενώ υπήρχε άνοδος στη δραστηριοποίηση των γυναικών σε όλους τους τομείς και ο αριθμός των γυναικών αντιπροσώπων στα σοβιέτ είχε αυξηθεί αισθητά.

Στα χρόνια του Πατριωτικού Πολέμου χαρακτηριστική μορφή ήταν αυτή της Σοβιετικής γυναίκας πολεμίστριας, στρατιωτίνας, πατριώτισσας, εργαζόμενης μητέρας που αποτέλεσε παράδειγμα προς μίμηση, παράδειγμα ηρωισμού

Αφίσα, Γερμανία 1934: Γυναίκες σπάστε τις αλυσίδες του κεφαλαίου! Απελευθερωθείτε! Ψηφίστε Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας. Σκεφτείτε τη Ρόζα Λούξεμπουργκ

Παρακάτω αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένα στοιχεία για τη δραστηριοποίηση των γυναικών στη Κούβα:

- > Οι γυναίκες αποτελούν το **45,2%** του εργατικού δυναμικού στον κρατικό τομέα
- > Το **66,4%** των τεχνικών κι επαγγελματιών με μεσαία και ανώτατη εκπαίδευση
- > Αποτελούν το **72%** στο τομέα της εκπαίδευσης
- > Το **67%** στο τομέα της υγείας
- > Το **43%** των επιστημόνων
- > Το **36%** στο σύνολο των αντιπροσώπων στην Εθνική Συνέλευση της Λαϊκής Εξουσίας είναι γυναίκες
- > Το **44,5%** των συνδικαλισμένων εργαζομένων είναι γυναίκες
- > Εντυπωσιακό είναι το ποσοστό των **86%** του συνόλου του γυναικείου πληθυσμού που συμμετέχει ενεργά στην Ομοσπονδία των Κουβανών Γυναικών που δηλώνει πως η συμμετοχή των γυναικών στο κίνημα είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής τους.

Η γυναίκα απολαμβάνει κοινωνικές παροχές τόσο για την ίδια όσο και για τα παιδιά της, υπάρχει ουσιαστική προστασία της μητρότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας στους χώρους δουλιές

για όλες τις γυναίκες των άλλων κατεχόμενων χωρών. Πάνω από 1 εκατομμύριο γυναίκες έλαβαν μέρος στις μάχες κατά των φασιστών στο μέτωπο και τ' ανάρτικο. Στις 7 Σεπτέμβρη του 1941 στη Μόσχα πραγματοποιήθηκε η πρώτη Αντιφασιστική Γυναικεία Συγκέντρωση που ψήφισε διάγγελμα προς όλες τις γυναίκες να εντείνουν τον αγώνα κατά του φασισμού και να δημιουργήσουν ένα ενιαίο μέτωπο πάλης κατά του χιτλερισμού. Τον ίδιο μήνα ιδρύθηκε η Αντιφασιστική Επιτροπή Σοβιετικών Γυναικών.

Κούβα: η ισοτιμία κατακτιέται στην πράξη

Με την Κουβανική Επανάσταση έγινε η αρχή για τη χειραφέτηση της γυναίκας μέσα από την ανάδειξη του πραγματικού της ρόλου στην κοινωνία αλλά και την πραγματική ισοτιμία με τους άντρες σε όλους τους τομείς. Οι Κουβανές έπαιξαν και συνεχίζουν να παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην Επανάσταση συμμετέχοντας παντού: στις ένοπλες δυνάμεις, στην Πολιτοφυλακή, στις επιτροπές υπεράσπισης της επανάστασης, κλπ. Θυσιάζονται καθημερινά για τη σωτηρία της χώρας τους από τα προβλήματα που δημιουργεί το εμπάργκο, παλεύουν στα βουνά και τους κάμπους ενάντια στο παραδοσιακό πρότυπο της γυναίκας, για την υπεράσπιση του σοσιαλισμού.

Η γυναίκα απολαμβάνει κοινωνικές παροχές τόσο για την ίδια όσο και για τα παιδιά της. Υπάρχει ουσιαστική προστασία της μητρότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας στους χώρους δουλιές. Ακόμα και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Κούβα λόγω του εμπάργκο η μητρότητα αποτελεί βασική προτεραιότητα του κράτους. Παρ' όλες τις οικονομικές δυσκολίες δεν έχει κλείσει κανένας παιδικός σταθμός.

Μέσα από το Σύνταγμα έχουν κατοχυρωθεί ίσα δικαιώματα για άντρες και γυναίκες. Δίνεται η δυνατότητα στον πατέρα να μπορεί να πάρει άδεια απ' τη δουλιά του ώστε να βρίσκεται κοντά στο άρρωστο παιδί του.

Είναι πραγματικά αμέτρητα τα παραδείγματα μορφών του αγώνα που μπορούμε να αναδείξουμε. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε σε τρεις γυναίκες αγωνίστριες.

Ιωαννίδου Ελευθερία ή αλλιώς «Σπίθα»

Η Ελευθερία ήταν μοδίστρα στο Κόμανο Καϊλαριών. Σε ηλικία δεκαέξι ετών πάλεψε μέσα από τις γραμμές της ΕΠΟΝ, όπου αργότερα αναδείχτηκε στέλεχος, ενάντια στη χιτλεροφασιστική

κατοχή. Μετά τη Βάρκιζα φυλακίστηκε στην Κοζάνη. Το 1946 ήταν από τις πρώτες αντάρτισσες στην ομάδα μαχητριών στο Βέρμιο και συμμετείχε σε πολλές μάχες. Τον Οκτώβρη του 1946 γίνεται ομαδάρχισσα, ενώ αργότερα πήγε στη σχολή αξιωματικών του Γενικού Αρχηγείου. «Σπίθα» τη φώναζαν οι συναγωνίστριές της γιατί τη χαρακτήριζε η εξυπνάδα και η κατανόηση στρατιωτικών και πολεμικών γνώσεων.

Ιδιαίτερη ήταν η σχέση της με τους άλλους μαχητές που τους εμπύχωνε και τους στήριζε στις δυσκολίες. Θαρραλέα, ακούραστη, σεμνή αλλά και αυστηρή όταν χρειαζόταν. Ήταν η πρώτη γυναίκα που έγινε επίτροπος τάγματος του ΔΣΕ ενώ είχε διοικήσει στη μάχη ολόκληρο το λόχο όταν έλειψε ο διοικητής.

Πολεμώντας ηρωικά έπεσε στο Γράμμο το 1948 σε μάχη στο Γκόλιο-Κάμενικ.

Η μεγάλη επαναστάτρια Κλάρα Τσέκιν

Γεννήθηκε στις 5 Ιούλη του 1857 στο Βίντεραουτς-Σαξωνίας. Η ιδεολογικοπολιτική της διαμόρφωση επηρεάστηκε από το σοσιαλιστικό κίνημα της Γερμανίας, που ήταν απ' τα ισχυρότερα στην Ευρώπη και από συμφοιτητές της, Ρώσους πολιτικούς εξόριστους. Ανάμεσα σ' αυτούς γνώρισε και παντρεύτηκε τον Οσιπ Τσέκιν. Το 1870 γίνεται μέλος του, τότε παράνομου, γερμανικού σοσιαλδημοκρατικού κόμματος. Λίγο μετά το θάνατο του συζύγου της το 1890 ξαναγύρισε στη Γερμανία απ' όπου είχε φύγει. Το γερμανικό

σοσιαλδημοκρατικό κόμμα αναγνωρίζοντας τη δουλιά της, της αναθέτει την ευθύνη για τη γυναικεία κομματική δουλιά και της εμπιστεύεται τη διεύθυνση της γυναικείας σοσιαλιστικής επιθεώρησης «Η Ισότητα» του «οργάνου των συμφερόντων των εργατριών».

Θερμή και μαχητική υποστηρίκτρια της Οχτωβριανής Επανάστασης και της Κομμουνιστικής Διεθνούς, στο Τρίτο συνέδριο της Κομιντέρν η Κλάρα Τσέκιν εκλέχτηκε μέλος του Προεδρείου της Εκτελεστικής Επιτροπής και καθοδηγούσε

τη διεθνή γυναικεία γραμματεία της.

Σύμβολο της Κουβανικής Επανάστασης: Βίλμα Εσπίν Γκουλιός

Ήταν μέλος της ΚΕ του ΚΚ Κούβας ενώ υπήρξε ηγετική μορφή του αγώνα ενάντια στη δικτατορία του Μπατίστα, της Κουβανικής Επανάστασης, του γυναικείου κινήματος.

Γεννήθηκε στο Σαντιάγο στις 7 Απρίλη του 1930. Υπήρξε απ' τις πρώτες γυναίκες χημικούς μηχανικούς της Κούβας, ενώ αργότερα σπούδασε αρχιτεκτονική στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης. Έλαβε μέρος σε διαδηλώσεις κατά της δικτατορίας του Μπατίστα, ηγήθηκε του αντάρτικου κινήματος στην ανατολική Κούβα. Το 1959 παντρεύτηκε το Ραούλ Κάστρο, αδελφό του Φιντέλ. Το 1960 ήταν από τα ιδρυτικά μέλη της Ομοσπονδίας Γυναικών της Κούβας, της οποίας αργότερα υπήρξε και πρόεδρος.

Καθοριστικός ήταν ο ρόλος που έπαιξε στη χειραφέτηση των γυναικών της Κούβας, βοήθησε στη μόρφωση και στην προσφορά τους για την ισοτιμία στην κοινωνία.

Όλα όσα αναφέραμε παραπάνω αποτελούν μια εικόνα από τη συμμετοχή των γυναικών σε μεγάλους λαϊκούς αγώνες, από τους οποίους πρέπει να διδασκόμαστε και να παραδειγματιζόμαστε. Οι αγώνες και οι διεκδικήσεις των γυναικών τα τελευταία χρόνια έχουν υποχωρήσει στο φόντο ενός συνολικού πτωχεύματος του κινήματος (αποτέλεσμα των ανατροπών). Υπάρχουν όμως οι προϋποθέσεις για την άνοδο τόσο των γυναικείων όσο και των λαϊκών αγώνων. Πολλοί είναι αυτοί που λένε πως σήμερα η νεολαία δεν έχει σωστά πρότυπα. Δεν είναι όμως πρότυπο μια καθημερινή γυναίκα που -παρ' όλες τις υποχρεώσεις και ρόλους που το ίδιο το σύστημα τις έχει αναθέσει, όσο δύσκολο κι αν είναι με τον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο που έχει- αγωνίζεται και διεκδικεί συντονισμένα μέσα από ταξικά σωματεία και συνδικάτα: Οι γυναίκες πρέπει και μπορούν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο για την ανατροπή της σημερινής κατάστασης, με τη συμμετοχή στο γυναικείο και συνδικαλιστικό κίνημα, τη γενικότερη πολιτικοποίηση, για την πραγματική χειραφέτηση και ισοτιμία.

